

Проф. Георги Бакалов: Повече не може да се правим, че не виждаме и не чуваме това, което се пише в Скопие за България

16 ноември 2009 | Агенция „Фокус“

За Македонската енциклопедия – издание на МАНУ, Агенция „Фокус“

разговаря с проф. Георги Бакалов, председател на Държавна агенция „Архиви“.

Фокус: Проф. Бакалов, какво Ви прави впечатление в текстовете на Македонската енциклопедия за Средновековието?

Проф. Георги Бакалов: Много неща могат да се кажат за тази енциклопедия – говорим за около 1700 страници, 500 илюстрации, близо 9000 статии. За съжаление обаче научната им стойност е твърде ниска. Ако реално трябва да говорим за оценка на научните достойнства на тази енциклопедия – такава база няма. Ще се спра само на периода на Средновековието – там научаваме, че в 969 година е било вдигнато

въстание срещу България, оглавно от Комитопулите – Давид, Мойсей, Аарон и Самуил, след което, когато е отхвърлена българската власт, е била създадена държавата на Самуил, което се разбира като македонска държава. Всички около кръга на Самуил – и Алусиан, и Петър Делян, и Гаврил Радомир са причислени към македонската аристокрация. Това е проблем, по който просто няма база за научен дискурс, тъй като става дума за подмяна на факти и събития, която е недопустима в една сериозна научна среда.

Направи ми впечатление и отношението към античното наследство. То изцяло е присвоено от съвременните македонци. Излиза, че всички, които са от потеклото на Филип Македонски и Александър Македонски, са македонски царе (това, разбира се, е вярно, но това, че те са прародители на съвременните македонци абсолютно не отговаря на историческата истина). Все едно – ние да говорим за Терес, Ситалк, за тракийските царе като преки предшественици на българските владетели през Средновековието. Необяснимо е търсенето на етимологическо обяснение на думата Македония. Като топоним тя съвършено ясно е определена в историческата книжнина. Одринска Тракия – или това е регионът на Югоизточна Тракия – през Средновековието се нарича Македония. Обяснението на авторите на енциклопедията е, че това е така, защото там се били преселили жители на съвременна Македония, което също не отговаря изобщо на истината. По отношение на събития и установени факти във византийската история, има едно силно преиначаване, което дори само в тази част на енциклопедията, без да говоря за преиначените и фалшифицирани исторически факти, създава една несигурност по отношение на научните качества на тази енциклопедия.

Блаже Ристовски, който носи основната отговорност, е един твърде комплексен учен, който е и историк, и филолог, и етнолог, и историограф, и фолклорист... нещо, което в нашето съвремие в областта на науката е много трудно постижимо. И поради тази му комбинативност този огромен колектив, който участва в създаването на енциклопедията, направо казано е фалшифицирал голяма част от историческите факти.

Ако един непредубеден читател прави справки в тази Македонска енциклопедия, човек, който не е нито българин, нито грък, нито албанец, а да

речем – французин или англичанин, той ще остане изненадан, че тук се говори за една историческа даденост от близо 2500 години и никъде другаде не открива наличието и съществуването на такава нация, на такава държава. И би се запитал – откъде идва това внушение, че този народ съществува през целия период на античността, Средновековието та и до ден днешен? Тази енциклопедия дори не би могла да бъде добра атестация за македонската кауза извън региона, в който тя има много опоненти като Балканите.

Фокус: Как присъстват българите в Средновековния период?

Проф. Георги Бакалов: Тази енциклопедия, както пролича от вече обнародваните интервюта на заинтересовани среди, в еднаква степен засяга и българи, и гърци, и албанци, и в по-малка степен – сърбите. Тъй като е очевидна тенденцията да се фаворизират сръбските усилия за интегриране на Македония. Отново излизат едни стари тези на Гарашанин и Новакович, които съвременната наука отдавна е отхвърлила и е поставила в списъка на историографски становища от миналото, но в никакъв случай – неадекватни към съвременната наука.

Забелязах един такъв факт, на който съм свидетел: става дума за Александър Анчевски, бившият ректор на Скопския университет „Свети Свети Кирил и Методий“, който получи в София в знак на уважение и добросъседство от Софийския университет синя лента – това е най-високото отличие, което даваме. В енциклопедията е отбелязано, че той е получил синя лента. От кого, за какво, кога и къде – няма, защото по необходимост трябва да се упомене името на България и Софийския университет.

Най-скандална е статията за Битолския надпис. Надпис, в който изрично на два пъти е подчертано, че Иван Владислав е родом българин и е направил тази крепост „за убежище и спасение на българите“. Всичко това е премълчано, не е изведено в текста, а се казва, че Битолският надпис дава сведения за развитието на македонския език през Средновековието, което като понятие и определение е абсурдно. И че дава данни за македонската история. Точно обратното. В пълно противоречие с цялата теза на енциклопедията е това становище за данни за македонската история. Да се твърди, че българското царство е загинало в 971 година, е в контекста на тяхното обяснение за Самуиловата държава, но пък е в силно противоречие с известните ни факти. В статията за Битолския надпис се цитира проф. Йордан Заимов – значи прочели са го и са написали точно обратното.

Богомилството също е тяхно творение. Богомилството е македонско движение, село Богомила във Велешко... Това са абсолютно неверни и неточни неща.

Много неща биха могли да се кажат. Но ако се направи една научна рецензия на тази енциклопедия, тя би надвишила по численост страниците ѝ.

Тенденцията е България да бъде negliжирана по всички начини. От тук идва и политически значимото заключение, че ние с Македония трябва да разговаряме само на базата на признаването на общата ни културна история в миналото.

Това, че те впоследствие са обявили своя нация и език, е донякъде техен проблем. Но общото ни историческо минало е неоспоримо.

Фокус: Споменахте, че изданието е изцяло изградено върху това да се negliжират българите. Какво е отношението към гърците и към албанците?

Проф. Георги Бакалов: Много е подобно. Въпреки че моето главно внимание беше върху статиите, които имат отношение към Средновековието. Но забелязах и много фактологически грешки, които не искам да обяснявам с това,

че са машинописни. Фактологически грешки като топоними, хидроними, има неточна хронология на много места... Т.е. този труд правилно са го изтеглили, защото той не е съдържателен и от това гледище.

Фокус: Как присъства православната църква – знаем за опита сега да се употреби политически Охридската архиепископия?

Проф. Георги Бакалов: Охридската архиепископия е възникнала по волята на император Василий II Македонец, за да се обособят епархиите от Югозападна България, а също така и епархиите от византийската тема Паристрион (дн. Северна България). В този диоцез не влизат тракийските епархии, които са били директно интегрирани към Византия и те нямат статут на новоприсъединени области. Тази архиепископия не случайно е наречена Българска. Оттук нататък всякакви манипулации тя да се представи като Македонска, каквото име никъде и по никакъв повод не срещаме в изворите, са несъстоятелни. Ако сегашната Македонска православна църква иска да възроди Охридската архиепископия, то това може да стане само с волята и съгласието на един всеправославен събор. За разлика от държавите, църквите не могат да се самопровъзгласяват, защото нямат легитимитет.

Фокус: Как присъства средновековната църковна архитектура?

Проф. Георги Бакалов: Има я разбира се, присъства. Тя пак присъства, подчинена на общия замисъл – се, що е убаво, е македонско. Наречена е македонска архитектура в статията. Не става дума за онова, което е утвърдено отдавна – пакс бизантинославика в света на сериозната наука, за общи тенденции в развитието на православието... Всичко е македонско.

Фокус: Как присъстват в изданието учениците на Кирил и Методий и писмеността?

Проф. Георги Бакалов: Всички статии, свързани с „македонскиот език“ в IX, X, XI и т.н. векове са просто комични. Те не могат да бъдат обсъждани, защото не само в България, а и в цялата световна византинистика и славистика тези неща отдавна са ясни. Най-характерните буквени знаци за българския средновековен език отсъстват в днешната македонска азбука, защото са извадени от нея след реформата в 1945 г. Оттук тенденцията да се покаже началото на македонската средновековна книжовност чрез трудовете на епископ Климент Охридски, на Наум Мизийски... не заслужават да бъдат обсъждани. Тъй като те винаги са имали самосъзнанието и самочувствието, че работят за България и за българския език.

Фокус: Какъв е коментарът на българската научна общественост за това издание?

Проф. Георги Бакалов: Някои ни питат – защо ние не отговаряме на подобни предизвикателства. Пак ще повторя – защото няма основа за научна дискусия по проблемите. Това е все едно да очакваме резултат от спор между двама души, единият от които твърди, че има Бог, а другият твърди, че няма Бог. Никакъв резултат не може да има такъв разговор. Той не е поставен на дискусийна основа. Тук дискусия не може да има. Случаят е такъв и с тази енциклопедия – тя е тенденциозна, планирана, да докаже сегашната македонска нация, особеността на македонския език като различен, да постави македонците в пряка историческа и генетична връзка с древните македони... Щом като статията за Аристотел избягва да спомене, че е елин, а че е работил изцяло в Пела и е бил в двора на македонските „крале“ – както ги наричат тук, нещо, което е недопустимо от историческа гледна точка, а в Атина бил

възприеман като метек – т.е. като негрък... Какво да говорим повече.

Аристотел. Значи има косвени претенции и към него.

Както те я наричат – първа Македонска енциклопедия, е кратка. Досега е била в употреба онази част от енциклопедията на Югославия, двутомна, която се отнася до Македония. Те смятат, че кратката ще бъде основа за написването на бъдещата голяма енциклопедия. Ако бъде написана пак в този стил, по-добре е да не излиза.

В цялата македонска история етнонимът българи не може да бъде изтрит; той присъства във всички документи от Средновековието, които са напълно достъпни, световно известни и то – дело главно на византийски автори, обяснението е – да, пише се за Българско царство, български книжовници, български език, само защото България е по-добре позната на византийците, с нея са били в политически и дипломатически отношения и по инерция прехвърлят това към Македония. И никъде поради това не се използвало името Македония и македонци. Ако човек чете текстовете, може да остане с впечатление, че Василий II, чийто произход е от Василий I – арменски заселник в Одринска Тракия, наречена тогава Македония, е също македонец... Това създава едно усещане у читателя, че Василий II е представител на македонската династия в Константинопол и той, един вид, осъжда на ослепяване 15 000 души – пак македонци... Което е доста странно. Тук Българоубиец и Македоноубиец няма – това са го спестили.

Това са неща, които предизвикват обществен интерес - ние към македонците и към тези клевети и антибългарски писания трябва да се отнасяме по един доста по-различен от досегашната практика начин.

Фокус: Македонският премиер Никола Груевски е на посещение днес в България...

Проф. Георги Бакалов: България трябва да постави на общественото внимание въпроса, че българските държавни институции, които първи припознаха Македония като независима държава, които ѝ оказаха помощ в трудни моменти около албанския конфликт, на всяка цена трябва да изискват от една страна, която претендира да бъде член на НАТО, и по-късно да бъде поканена за член на ЕС, да преустанови тази антибългарска кампания. Тя пролича особено много напоследък във връзка с инцидента със Спаска Митрова. Идването на премиера Груевски днес в София трябва да постави и този въпрос в разговорите с двамата премиери. Не може повече да се правим, че не виждаме и не чуваме това, което се пише в Скопие по отношение на България. Тук има ясно изразена тенденция – когато имат нужда от нас, се обръщат по правилата на дипломатическия протокол. Когато се предоставя на пресата и на различни псевдоучени да публикуват своите тези, няма никаква реакция от държавата. В случая не става дума за научен спор! Става дума за целенасочена антибългарска пропаганда в Македония – нещо, на което българската страна не бива да не обръща внимание.

Денка КАЦАРСКА

Агенция “Фокус” припомня:

Проф. д-р Георги Петров Бакалов е роден на 15 май 1943 г. в гр. Неврокоп в дома на учителя Петър Бакалов. През 1967 г. е приет за редовен студент в Историческия факултет на Софийския университет (тогава Философско-исторически факултет), който завършва с отличие през 1971 г. До 1975 г. е

научен сътрудник в Института по балканистика при БАН в секция "Византия и балканските народ през средновековието". От 1973 до 1975 г. е хоноруван асистент по История на Византия в Софийския университет. Защитава докторска дисертация през 1981 г. "Владетелската титулатура в средновековна България и елементите на византийската титуларна традиция". е избран и за главен асистент. Хабилитира се през 1984 г. като доцент по Византийска история. През 1995 г. получава професорско звание с хабилитационен труд Византия.Културно-политически очерци, С.1995

В годините 1986-1990 Георги Бакалов е заместник директор на Центъра за славяно-византийски проучвания "Иван Дуйчев" при Софийския университет. От 2000 до 2003 е ръководител на катедра История на Византия и балканските народи. През ноември 2003 е избран за Заместник-ректор по научно-изследователската дейност на Софийския университет "Св.Климент Охридски". Чел е лекции по История на Византия, Византийска култура и Обща история на Християнската църква в ЮЗУ "Неофит Рилски", Пловдивския университет "Паисий Хилендарски" и ВТУ "Св.св.Кирил и Методий".

Проф. Георги Бакалов е председател на ДА „Архиви“ от 2009 г.